

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, korodike
ulice hštv. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznani se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 4.

V Mariboru, dne 23. januarja 1902.

Tečaj XXXVI.

Kmetijski shod v Konjicah.

Za dan 19. t. mes. je napovedalo kato-
liško-politično društvo v Konjicah svoje občno
zborovanje. Zborovalna soba je bila polna
kmetov, ne samo iz domače župnije, ampak
tudi iz sosednih. V imenu slovenje-bistrškega
političnega društva je bil navzoč njega pred-
sednik Josip Onič. Po različnih uvodih, ki
so navadni pri začetku zborovanj, dobil je
kot poročevalec o stališču spodnještajerskega
kmeta v našem političnem življenju besedo
gospod Anton Korošec iz Maribora. V
naslednjem podajemo le glavne misli njego-
vega govora.

Časi, ko so se valovi narodnostnega nav-
dušenja vspenjali najvišje, časi taborov,
so na Spodnjem Štajerskem že davno mi-
noli. Mi mlajši jih poznamo samo iz zgodo-
vine. Velicastnih, sijajnih zborovanj, na ka-
terih bi se ljudstvo ogrevalo ob narodnem
ognju svojih najboljših sinov, svojih razum-
nikov, takih zborovanj ni več. Če se priredi
kako zborovanje, komaj in komaj se vjame
govornik. In na zborovanju vidiš pač kmete,
vidiš priprosto ljudstvo, a izmed razumnikov
jih pride le zelo majhno število med kmetijske
zborovalce. (Pritrjevanje.) Slovenski raz-
umniki se ogiba kmeta. Celo drugačno
sliko pa nam nudijo zborovanja, na katerih
se postavljajo kandidati za različne zbor-
nice. Takrat se tudi zgodi, da je razmerje
ravno obratno, razumnikov mnogo,

kmetov le malo. (Smeh in pritrdjevanje.)
To je znamenje, da so naši razumniki zalju-
bili višjo narodno politiko, podrobno narodno
delo pa pripuščajo svoji usodi. Iz tega vzroka
si lahko razlagamo tudi dogodek lanskega
leta, da se nekemu poslancu ni ljubilo priti
na kmetijsko zborovanje, ker je hotel isto ne-
deljo uživati udobno življenje v vinogradu.

Ljudje pravijo, da se je letos zemlja
obrnila in sicer tako, da se je mrzla zima
vlegla na Laško, a italijansko toplo vreme
boža naše pokrajine. (Veselo.) Zdi se, da
se je tudi na Spodnjem Štajerskem obrnila
zemlja, narodno navdušenje se je vse-
lilo med kmetijsko ljudstvo (glej mladeniška
zborovanja!), narodna zaspianost pa med
naše slovensko razumnništvo. Ali ne do-
kazuje tega najnovejši dogodek v Št. Juriju
ob juž. železnici? Kmet-župan se je moral s
pomočjo dr. Dečkota potegovati, da se pravda
med njim kot županom in dvema slovenskima
tržanoma vrši v slovenskem jeziku. Nekdaj
se je godilo ravno nasprotno.

Kakor v narodnostnih, tako se tudi v
drugih rečeh naše razumnništvo le malo briga
za naš napredek. K večjemu se še silijo na-
prej, kadar je treba zlasti na odborniško
mesto v kakem političnem ali posojilniškem
društvu.

Sedaj niso časi, da bi smel tudi naš
kmet dremati s svojim razumnikom. Po-
sebno gospodarsko stanje ga kliče k delu, tudi
k političnemu delu. Ako hoče pri svojem
delovanju posebnega uspeha, treba mu je
dvojih reči: združenja in izomike.

Pri vseh evropskih narodih vstajajo sedaj
takozvane agrarne ali kmetijske stranke. Kmetije
se zavedajo važnosti svojega stanu in se zdru-
žujejo v posebnih strankah za obrambo svojih
pravic. Mi Slovenci malokdaj pravočasno
razberemo duh in tok časa. Naši Nemci so
že pred letom ustanovili »slovensko« kmetijsko
zvezo, ki ima seveda bolj skrbeti za kra-
marske nego kmetijske koristi. Vendar je našla
tudi med kmeti mogo pristašev. Sedajni čas
so v istini kmetijska tla tako zrahljana, da
povsodi klije iz njih kmetijska stanovska za-
vest. Ne pustimo v nemar teh ugodnih tren-
otkov in dajmo ugoditi kmetijskim željam po
stanovskem združenju. Ker pa razumniki
nočejo, naj se poprimejo kmetije sami dela
in naj si ustanovijo posebno kmetijsko
zvezo za Spodnje Štajersko, ki bo skrbela
za njihove stanovske želje. Ako se kmalu
ustanovi, lahko že pri prihodnjih volitvah
kmetije sami postavijo svoje kandidate, in
potem ne bo zopet boja med kandidati, ki
si ga postavijo razumniki in ki ga želi ljud-
stvo. (Odobranje.)

Zraven pa kmetije ne smejo pozabiti na
svojo strokovno izomiko. Še le, ko
bodo strokovno visoko izobraženi, bodo v
resnici tudi neodvisni in samostalni voditelji
v svojih organizacijah. »Kmet naj kmeta vodi«,
je le pesek v oči, dokler ni kmet tako iz-
obražen, da mu ni treba več pri nobeni reči
šepetati v uho, kaj naj stori. Ne mečimo si
v tem oziru peska v oči, ampak skrbimo
kmetu za visoko izobrazbo, še le ona
ga bo osvobodila in osamosvojila. (Odobra-
vanje.) Starejši kmetije si skrbijo za izobrazbo,

Listek.

Iskrice.

Iz dnevnika † dr. Iv. Križaniča priobčil dr. Fr. K.

Opomba. Prerano nam umrli dr. I.
Križanič je bil marljiv in reden mož. Bral in
učil se je mnogo; marsikaj je tudi sam izkusil
v svojem življenju. Pri tem se je pa ravnal
po modrem nasvetu Slomška in drugih iz-
kušanih mož, da človek mora vedno pisati
imeti pri rokah in dobro misel hitro privezati
na papir, drugači mu uide. Rajni Križanič
si je dolga leta zapisoval, kar je lepega zvedel
ali bral, v zapisnik po abecednem redu (re-
pertorij), vrh tega je od l. 1896 do konca
jan. 1900 vodil nekaj dnevnika, v katerega je
po mesecih zapisoval razne misli in vzglede.

Ko sem prebiral ta dva zapisnika, se
mi je zdelo škoda te drobtinice prepustiti
moljem. Upam, da ustrezem mnogim častilec
rajnega gospoda, če jih priobčim. Čitatelji
»Gospodarjevi« bodo našli v teh »iskricah«*)
marsikatero zlato zrno.

1. Marijin otrok.

Današnja sanja mi je živo pred očmi;
mislim, da mi jo angel varih podeja za novo

*) Ta naslov je dal črticam izdajatelj.

leto. — Stal sem na robu velikega prepada
ter gledal v dolino, ki se je razprostirala
pod menoj. Iz doline vzletita dve ptici srednje
velikosti. Ena je bila bela kakor mleko ter
je imela zlati perutici, druga pa je bila črno-
pisana. V zraku se zgrabita in se bijeta. Oko
bele ptice je bilo mlo, bila je krotka ptica;
druga pa je imela temne, hudobne oči ter
debel vpognjen kljun, bila je ptica roparica.
Zdaj me prime omotica in zdi se mi, da se
zdaj in zdaj zvrnem v prepad. Tedaj me
nekdo opomni — kakor bi bila bela ptica
spregovorila —, naj se vlečem na zemljo,
da tako dobim več tal, in naj se primem za
križ. Tedaj se vržem na tla in lazim do
križa, ki je stal nekoliko stopinj za menoj.
Na križu pa ni visel ljubi Jezus, ampak pre-
cej velika slikana podoba Matere božje z
Detetom. Ko sem se prijel za steber sv. križa,
še-le tedaj si oddahnem ter se čutim varnega.
V novem letu se tedaj naj zlasti oklenem
Marije! Dobro! Prav dober naklep!

Veliki častitelj Matere božje, sv. Bernard
je dostikrat klical Marijo rekoč: »Pozdrav-
ljam te, Marija!« In ona mu je nekega dne
odgovorila: »Pozdravljam te, moj sin Ber-
nard!« O, pobožnost do sv. Device je tako
čvrsta, sladka in spodbudljiva! »Češčena Ma-
rija« je molitev, katere se verna duša nikdar
ne naveliča. Dozdeva se mi, da dokler svet

stoji, se ljudje vesijo na njo in se za njo
skušajo, kakor otroci za mater, ki ima mnogo
otrok.

2. Samota.

Kadar golobček čedi svoje perje in gladi
svojo suknjico, vzleti na višji prostor, na
sleme ali na visoko drevo. Ondi ga ne moti
pri njegovem opraviilu strah pred ljudmi,
tudi ga ne doseže kamen porednega dečka.
Tako bi naj duša vzletela na višji kraj ali
se podala v samoto, kjer je ne motijo vsak-
danje skrbi in nevarnosti, ako se hoče očis-
titi in do dobrega spraviti z Bogom. Ljubi
Jezus je zbežal na goro, kadar je hotel go-
voriti z nebeškim Očetom. Isti pomen ima
beseda sv. pisma: »O, da bi imel peruti
kakor golob, da bi odletel in počival! Glej,
daleč sem ubežal, in ostal sem v puščavi.
Čakam njega, ki me reši iz omahljivosti in
vihre. (Psalm. 54, 7. 8.)

Samota je oaza (rodovitni kraj) sred
puščave, kjer je 12 studentov in 70 rodo-
vitnih palm. Elija se je umaknil v puščavo
in krokar mu je prinašal kruh. Janez Krst-
nik je šel v puščavo in oznanjeval pokoro,
bil je glas vpijočega v puščavi, — in za-
služil je, da ga je Zveličar imenoval naj-
večjega med rojenimi od žene. Spreobrnjeni
Pavel je šel v arabsko puščavo in postal je

ako mnogo čitajo in poslušajo poučne govore. Za kmetijske sinove pa zahtevajmo kmetijske šole, navajajmo jih k pridnemu čitanju in izobrazujmo najinteligentnejše za govornike. Mladenisko gibanje, ki se je začelo na Spod. Štajerskem, je v tem oziru zlata vredno. (Navdušeno pritrdjevanje.)

Kmetijski pregovor pravi: Ko bo kralj Matjaš spet kraloval, bo naš kmetič dobro kmetoval. Onega kralja Matjaša in njegove lepe Alenčice, o katerih pojejo naše narodne pesmi, ne bo nazaj. Vendar pa še lahko naš kmet enkrat dobro kmetuje. Kralj Matjaš mu naj bo močna stanovska zveza, zvesta spremljevalka pa: visoka stanovska izobrazba! (Navdušeno odobravanje.)

Sprejele so se na to še resolucije, v katerih se priznava potreba zveze krščanskih slovenskih kmetov, zahteva se slovenska kmetijska šola, sprememba lovskega zakona ter se odločno ugovarja proti Stallnerjevemu predlogu o okrajnih zastopih. Pri volitvi novega odbora je bil izvoljen predsednikom kmet in župan v Bezini, g. Muc. Novi predsednik je mož odločno katoliškega in narodnega mišljenja in opravičeno smemo upati, da se bo pod njegovim vodstvom društvo tako lepo razvijalo kakor doslej.

Domača knjižnica.

Pod tem naslovom bomo poročali o vseh knjigah, ki zaslužijo, da bi jih imela vsaka slovenska hiša, katere bi naj prebiral vsak Slovenec in vsaka Slovenka. Za tokrat zadostuj nekaj splošnih besed o pomenu in ureditvi domače knjižnice.

Dandanes, v času splošnega napredka, je dobil tisek velikansk pomen. Kdor ima za seboj časnike in knjige, ta zmaguje. Zato pa je tudi postala potreba branja splošna. In res, dandanes se veliko bere po svetu, veliko dobrega, pa še veliko več slabega. Za primerno berilo ukažljivemu ljudstvu skrbe povsod različna društva in družbe, pri nas Slovencih nam ponujajo obilo berila naša bralna in izobraževalna društva, zanj pa skrbi najbolj preslavna naša Mohorjeva družba.

Pa kar nam ponujajo bralna društva, še ni dovolj. V krajih, kjer biva zavedno ljudstvo, ki ljubi pravi napredek v vseh rečeh, najdemo pri vsaki hiši domačo knjižnico. Slavni jezuit o. Aleksander Baumgartner pripoveduje v opisu svojega potovanja po škot-

ski deželi na Angleškem, da so ga skoraj povsod, tudi v vsaki delavski hiši prijazno vsprejeli. Našel je tu precej bogastva, tam zopet obilo revščine, nečesa pa ni manjkalo nikjer — namreč domače knjižnice.

In res, domača knjižnica naj bi se nikjer ne pogrešala tudi pri našem slovenskem ljudstvu. Marsikje jo sicer že imajo, vendar pa je še najti tudi med Slovenci mnogo hiš, kjer zastoj povprašuješ po kaki lepi, koristni knjigi. In vendar je za današnje hude čase branje dobrih knjig tako potrebno! Kjer so dobre knjige in tudi dobri katoliški časniki pri hiši, tam bivajo tudi zavedni, podučeni, značajni in pristni ljudje, katerih nihče, še tako zvit sovražnik ne more pridobiti za slabo stvar ali za slabo stranko. Kolike koristi torej lahko donša primerna domača knjižnica!

Priznati moramo v naše veselje in nam Slovincem v čast, da je naše ljudstvo silno branjaželjno in da se domače knjižnice tudi vedno bolj in bolj ustanavljajo. Pa eden pogršek je še najti mnogokje, namreč ta, da domače knjižnice niso urejene in da se tako poizgubé ali le prekmalu raztrgajo najlepše knjige.

Predraga slovenska mladina, vi mladeniči, ve dekleta! Prosim vas, oskrbujte vi lepo povsod domače knjižnice! Priskrbite za domačo knjižnico primeren in varen prostor, najbolj v kaki omari, ali oskrbite za domačo knjižnico kar posebno shrambo. Ni še dolgo od tega, kar sem obiskal vrlo kmetško hišo. Domači sin me takoj povabi v zadnjo izbo in mi pokaže krasno urejeno domačo knjižnico. Naredil je sam posebno omario zanj. Dal je vezati imenitnejše knjige in jih je še povrh povil v močen papir. Razvrstil jih je v zabavne, pobožne in podučne. S posebnim ponosom mi je pokazal svojo domačo knjižnico, rekoč: »Glejte, tu so skriti moji zakladi!«

Seveda sem vrlega mladeniča kaj lepo pohvalil. Tako naj bi bilo pri vsaki slovenski hiši. Dobra knjiga je človeku vedno zvesta prijateljica in zanesljiva svetovalka v dušnih in posvetnih zadevah.

Slovenska mladina, vsprejmi v svojo skrb domače knjižnice. Kjer jih ni, jih pa ustanovi. Kake knjige pa naj uvrstiš v domačo knjižnico, pa ti bomo razložil v prihodnjih člankih. Ciriljev.

Politični ogled.

Poslanec Robič se je v proračunskem odseku večkrat oglašil k besedi ter opominjal

ministre na spodnještajerske razmere. Ker vlada hoče ustanoviti nekaj novih okrajnih glavarstev na Štajerskem, opomnil je g. poslanec, da novo glavarstvo nikjer ni bolj potrebno nego v velikanskem celjskem okraju. Grajal je, da uradniki pri okrajnih glavarstvih ne znajo slovenski in da se večkrat slišijo pritoževanja, da počasi rešujejo vloge. Pri glavarstvih so navadno nastavljeni le grofi in baroni, sinovi neplemenitih rodov težko pridejo zraven. Ostro je prijel vlado, da vladne osebe na Spodnjem Štajerskem podpirajo nemškutarstvo. Zahteval je, da se podpirajo na Spod. Štajerskem sadjarji. Naj se ustanovi pletarska šola, ker je pri nas vrbovja, katero se drugače težko uporabi. Tudi rokodelska šola in šola za nasajanje novih vinogradov je na Spod. Štajerskem sila potrebna.

Finančnega ministra bi skoro vrgle — mitnice. V proračunskem odseku je predlagal kmetijski poslanec Šrafel, naj se denar od mitnic dovoli finančnemu ministru samo za 6 mesecev, potem pa se naj mitnice odpravijo. Večina poslancev je bila voljna za to glasovati. To je uvidel minister, za to je vstal in jih rotal, naj tega ne storijo, ker to bi bila njemu nezaupnica in on bi moral odstopiti. Poslanci so se dali omehečati in glasovali, kakor je minister hotel. Taki so avstrijski poslanci! Kmetje se ne bi jokali za sedanjim finančnim ministrom, ki je imel za železnice in kanale pripravljenih 800 milijonov, za kmetijske potrebe pa le 4 milijone!

Tudi kmet plačuje. Peku Orniku se posrečilo, da dobi Ptuj novo deklisko meščansko šolo. Meščani imajo že dosti takih šol. Tudi kmet jih pomaga plačevati. Da bi se vsaj kmetu dale tudi višje izobraževalne, kmetijske šole! Ali da bi se mu vsaj drugače pomagalo z večjimi podporami za nasade v opustošenih vinogradih, za regulacijo rek in druge potrebne reči. Za meščane se stori veliko, za kmeta pa le bore malo. Ali bo to »Štajerc« upal povedati svojemu krušnemu očetu, Orniku?

Wolf zopet izvoljen. Znani vsenemški kričač Wolf, ki je moral pred kratkim položiti poslanstvo, ker je zapeljal zaročenko svojega prijatelja, je bil pri državnozborni volitvi v sredo zopet izvoljen. Wolf je dobil 1696 glasov, dr. Bachmann 1297, in češki kandidat dr. Čížek 309. Izvoljen je torej Wolf. Pri zadnji volitvi je dobil 1994, nemškoliberalni kandidat dr. Werunsky pa 1136 glasov. Vsenemci so pokazali, koliko pri njih velja postenje.

«izvoljena posoda»; Kristusa je sv. Duh gnal v puščavo, in angeli so mu tamkaj stregli.

3. Zimski čas.

Toplo solnce me je zvalo iz mestnega zidovja, katerega se človek dosti naveliča celo zimo, na bližnji holmec. Ko hodim v kreber, hodim po hosti. Zdaj hoditi po gozdu, je tako, kakor bi nas vodila pot med samimi ubožci. Visoka drevesa, ki so po letu lično oblečena, zdaj kakor siromaki vzdigajo nage roke proti nebesom, da si izprosijo od svojega stvarnika novo, zeleno suknjico. Borovje in črni les sploh je na boljšem, je bogat in med drevesi, ker nikdar ne ostane nag, ampak že ima pripravljeno novo iglovje, kadar zavrže staro suknjo. Drugo gozdno drevje pa je pravi ubožec, ki mora dolgo čakati nove obleke, kadar ponošena ni več za rabo, dokler se ga nebeski Oče ne usmili ter mu ne omisli nove.

Dan se krči. Zima vedno hujše pritiska. Solnce je zamerilo, ker smo mu prej čestokrat očitali, da nam preveč pripeka. Zdaj se pa kuja, in se dalje in dalje pomika od nas. Naj mu le mrzla burja odpiha jezo in obrije lice, bo se pa rado polagoma in sramežljivo vračalo k nam. — Ni modro, kujati se. Kdor se kuja, meni, da je drugemu šibo splel, a jo mora potem sam razpletati.

4. Trpljenje.

Citraš struno napenja, da mu lepo poje. Človek Boga nikdar lepše ne kliče, kakor če mu Bog pošilja križe in težave. Preveč pa citraš ne napne strune, sicer mu počí, a je tudi ne popusti celoma, ker potem ne poje. Ljubi Bog človeku ne nalaga večjih križev, kakor jih more nositi. »Bog pa je zvest, ki vas ne bo pustil skušati bolj kakor premorete, temveč bo storil tudi s skušnjavo izid, da jo zmagate.« (I. Kor. 10, 13.) Če se pa ljudem predobro godi, postanejo lahkomišljeni in pozabijo na Boga in mu ne dajo časti, ki mu gre. Pozgube se v svojih praznih mislih, in ne častijo Boga, kakor treba Boga častiti (Rimlj. 1, 21.).

Vse trpljenje v življenju treba voljno prenašati in se navaditi trpeti, da nas zadnje muke na smrtni postelji ne zmagajo in ne pogubijo. Veselje in žalost spita v eni postelji.

5. Misel na večnost.

Postni čas je. Resnobne misli obhajajo človeka. Pogostoma me vznemirja strah pred peklom. Prav pravi sv. Avgustin: »O večnost, kdor misli na te, in se ne spokori, nima ali vere ali nima srca.« Ptica v ptičniku je podobna peklu. Kolikrat se dvigne ptiček, da bi vzletel, pa vselej ga strešica ptičnika nazaj odbije, da pade na tla. Pravičnost božja je

streha, ki odbija vse upanje zavrženega človeka. Dokler je še človek na zemlji, je »ptica nebes« (Mat. 13, 32), prost mu je vzlet proti nebesom.

Dobri kristjani delajo kakor tisti, ki v Ameriko silijo, pa ne mislijo v Ameriki ostati, ampak si le dosti zlata in srebra nabrati, potem pa se prej ko prej vrniti v domovino.

«To mislite, kar je gori.» Če se tvoj duh kvisku dvigne, mu zemlja ne ugaja več. Kdor se iz visočine ozira na zemljo, temu so naše hiše male kakor mravljišča, in ljudje majhni kakor mravljičice okoli lezejo.

Bilo je par dni pred adventom. Napotim se obiskat cerkve Matere Milosti. V predmestju je trebalo prav pazljivo hoditi; po noči je namreč nekoliko dežilo, a jutraj je sever potegnil in je bila torej pot ledena. Na ulici je postajala primerno še mlada žena, s katero je šla gologlava deklica, ki je menda ravno šoli odrastla. Na prvi hip sem spoznal, da se druga od druge poslavljata. Ko mimo njih grem, pravi mati deklici: »Ljubi moj otrok, saj veš, da bi te rajši doma imela, pa tudi dobro veš, da nisi sama, da vas je več in da za vas vse v naši miznici ni zadosti kruha, zato pa si moraš zdaj sama kruhek služiti.« Deklica je žalostna stala pred materjo in jej je zapirala pot. Včasih je par